

MERESTÄ JA MINUSTA

MINÄ RAKASTAN MERTA; sen äärettömyyttä, mahtia ja salaisuuksia, jotka luonto on pystynyt säilyttämään itsellään. Kaikuja, jotka kumisten kantautuvat kilometrien syvyyksistä. Sitä, miten rannan hienolla hiekalla ja simpukkamurskalla kävellessään voi palata hetkeksi elämän alkukodin ääreen – sinne, mistä kaikki on syntynyt.

Tämä kirja on tarina elämäni matkasta Norjanmeren rannalle, Gavlford-vuonon varrella sijaitsevalle apilanmuotoiselle Gisløyen saarelle, missä sain löytää onnen pohjoista omavaraisuutta harjoitellen. Tuo vuosi opetti paljon: Rakastamaan, vihaamaan, sietämään, ennen kaikkea ymmärtämään ja lopulta sopeutumaan. Kohtaamaan itseni.

Vuodenkierron kokeminen Gisløyalla valotti minulle aivan uudenlaisia piirteitä pohjolan luonnosta, jotka kulkevat tämän kirjan mukana eletyissä hetkissä ja valokuvissa. En koskaan unohda niitä hyytäviä talviöitä, kun koillistuulet ulvoivat pienen, punaisen, puilla lämpiävän hirsimökin nurkissa tai kun tuli takassa oli sammunut ja sisällä oli niin kylmä, etten voinut kuvitellaakaan nousevani paksun untuvapeiton alta puita lisätäkseni. Sukelsin vain syvemmälle vällyihin ja tärisin, vaikka nukuin aina merinovillaisessa kerrostossa ja usein myös paksu villapaita ylläni. Vähemmällä harvoin tarkeni. Mökissä oli aamuisin neljä lämpöastetta ja ensimmäisen poltetun pesällisen jälkeen kahdeksan. Siitä elohopea kipusi hiljalleen neljäntoista ja pysyi siellä, jos raaski polttaa puita ahkerasti. Yleensä puin kuitenkin vain enemmän vaatetta ylleni klapeja säästääkseeni.

En koskaan unohda ensimmäistä punavatsaista rautuani, tähtikirkkaalla taivaalla loimottavia mahtipontisia revontulia enkä sitä, miten talvimyrsky ja

polaarimatala meinasivat viedä telttasaunan mennessään. Silloin 45 metriä sekunnissa raivonnut luoteistuuli kaatoi minut kahdesti – olisin polvistunut luonnon edessä helpommallakin.

En unohda kevään ensimmäisiä merkkejä, häähuumassaan potpottavia riekkoja tai niitä kaikkia alkukesän tullen saapuneita muuttolintuja enkä varsinkaan taivaanvuohen mäkättävää ääntä. Erikoinen sointi syntyy, kun pyrstöön reunasulat lepattavat ilmapirrassa linnun syöksyessä kovaa vauhtia alaspäin. Vaikka ystäväni Lauri sanoo, että taivaanvuohi kuulostaa hysteeriseltä lampaalta, sen ääni tekee minut onnelliseksi, samoin kuin riekon hieman hullunpuoleinen nauru ja komenteleva mekkalointi. Mieleeni ovat piirtyneet ainiaaksi kotirannan suurella kivellä siipiään kuivattanut musta karimetso ja rannoilla sukeltavat kirjohylkeet, jotka söivät meritaimenet silmiäni edestä.

Muistan aina, miltä tuntui, kun työnsin sormeni ensi kertaa viileään multa, johon valmistimme petiä monenkirjavia perunoita ja sipuleita varten. Kaskesimme nauriille pienen maatilkun, ja poltimme heinää tuhkaksi pitkään ja hartaasti juuresten lannoitteeksi. En unohda sitäkään, miten karvaasti petyin, kun nauriit eivät kasvaneetkaan.

Muistan elävästi kevätuulessa kuivuvan, voimakkaan ja pistävän, hieman mädän kapakalan tuoksun. Muistan suolan tuoksun. Minä muistan kaiken ja ennen kaikkea sen, kun minun oli aika jatkaa matkaani. Tuona hetkenä nimittäin oivalsin eläneeni ensimmäistä kertaa kokonaan itselleni. Juuri sen, jos minkä, on tämä matka minulle viimein opettanut.

Vaikka vietin lapsuuteni samean Vanajaveden ja kirkkaan Koskeloveden rannoilla ja muutin vasta aikuisiällä Itämeren rannikolle Helsinkiin, olen aina ihailnut suuria valtamerilaivoja ja merta vahtivia majakoita. Ihastuin jo nuorena sanontaan seitsemästä merestä. Seitsemällä merellä purjehtinut merimies on käynyt Pohjoisella ja Eteläisellä jäämerellä, pohjoisella ja eteläisellä Tyynellämerellä, pohjoisella ja eteläisellä Atlantin valtamerellä sekä Intian valtamerellä. Nykyään nimityksiä ei tosin enää käytetä kuin seitsemän meren sanonnassa, sillä maantieteellisesti valtameriä on enää kolme – ynnä 7,8 miljardia, evoluution perintönä yksi valtameri meistä jokaisen sisällä.

Olen kiertänyt ja dokumentoinut maailman matkakohteita lähes puolet elämästäni. Matkoillani olen myös tavannut lukemattoman määrän ihmisiä: halusin monilta hyväksyntää ja toisilta rakkautta, kuitenkin jälkimmäisessä usein epäonnistuen. En tuntenut itseäni, mutta tunsin teidät, ja sen vuoksi näiden kulkemieni vuosien päätteeksi minussa elää tuhannen monen ihmisen tarina, vaikka ennen muuta minun olisi pitänyt edes joskus kertoa itsestäni – siitä, miltä oikeasti tuntuu. Sysäsin kuitenkin minuuteni syrjään ja kirjoitin aina teistä, sillä te ja kohtaamiset teidän kanssanne ovat olleet tari-
noiden suola – se ainesosa, jota ilman ei meitä eikä nykymaailmaa olisi, sillä suola on kaiken perusta.

Kaikki on syntynyt suolasta, ei mistään jumalallisesta (vaikka sitä luonto minulle itse asiassa merkitsee). Sen kertoi jo vuonna 1951 tieteellisesti mutta vangitsevan kauniisti Rachel Carson, yksi aikansa tunnetuimmista ja vaikutusvaltaisimmista meribiologeista. Teoksessaan *Meren ihmeet* Carson kuvaa: ”Veden jättäneet eläimet, jotka alkoivat elää maalla, säilyttivät ruumiissaan osan merta, perinnön, jonka ne siirsivät jälkeläisilleen ja joka vielä nyt yhdistää kaikki maaeläimet alkukotiinsa, muinaismereen. Kaloilla, sammakkoeläimillä ja matelijoilla, lämminverisillä linnuilla ja imettäväsillä – kaikilla on verisuolaluissaan suolaliuos, jossa on natriumia, kaliumia ja kalsiumia lähimain samassa suhteessa kuin merivedessä. Se on perintömme tuhansien miljoonien vuosien takaa, ajalta, jolloin kaukaiset esivanhempamme kehittyivät yksisoluisista monisoluisiksi olioiksi ja saivat sisäisen verenkiertojärjestelmän, jossa aluksi virtasi pelkkää merivettä.” Nykyisin me myös hikoillemme ja itkemme sitä.

Meri on ollut olemassa aikojen alusta asti. Jos maapallo olisi yhden vuorokauden ikäinen, ihmislaji olisi elänyt vain alle 40 sekuntia. Vaikka kahdella jalalla kävelyyn siirtyminen on ollut merkittävimpiä kehitysaskelaita ihmisen evoluutiossa, ei sovi unohtaa, että kaikkien kaksijalkaisten askellusta edelsi ryömien toteutettu rantautuminen. Joten, jos niin haluaisimme, eikö maailmassa voisi olla vain yksi kansalaisuus? Meri on aina ollut ja tulee aina olemaan elämän suuri Äiti.

Vaikka meri on aina vieras, maakrapu sanan varsinaisessa merkityksessä en kuitenkaan ole. En ole tullut merisairaaksi kuin sen yhden kerran, kun mat-

kasin syysmyrskyssä *m/s Eivorin* kyydissä Nauvosta Utön majakkasaarelle. Silloin Itämeri jyskytti nyrkeillään laivan rakenteita ja jouduin puolessa matkaa kapuamaan kajuutasta kannelle, jonne raivoisat aallot hyrskysivät kastellen minut kokonaan. En antanut ylen, vaikka ei sekään kaukana ollut. Huonovointisuuteni aiheutti sysimusta yö eli se, etten nähnyt mitään. Kuukaan ei nähnyt yhtään mitään, en minä eivätkä muutkaan saaneet katseelle kiintopistettä. Oli vain pimeänä vellova avaruus, jossa laivamme seilasi ja johon se toki oli tottunut. Jälkikäteen tosin kuulin, että *Eivorin* olisi ollut sinä iltana parempi jäädä satamaan.

Matka ei saanut minua pelkäämään merta. Mainingit ovat kautta vuosien näyttäytyneet minulle kauniina ja lempeinä, kutsuvina upeissa matkakuvissa. Olin kuitenkin pelkkä noviisi. Suhteeni mereen muuttui vasta, kun tutustuin laivoilla työskenteleviin ihmisiin ja kuulin heidän tarinoitaan, sillä miten muuten olisin voinut ymmärtää meren pauhaavaa mahtia, sen raakuutta ja ehdottomuutta. Sitä, miten meri ottaa, on aina ottanut, tulee aina ottamaan. Merenkävijöitä kuunneltuani olen myös oppinut kunnioittamaan valtameria ja nöyrytmään niiden edessä. Pyhä alkukotimme on kirkastanut minulle monen sinisävyiset kasvonsa. Meri, jos mikä, on jumalainen.